

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Facultatea Litere
Catedra de literatura română și universală

LIMBI CLASICE

Curriculum disciplinar

Elaborat de
Lucian Jitaru,
lector universitar

Discutat în ședința Catedrei
de literatura română și universală
din 22.01.2015, proces verbal nr.6

Aprobat în ședința Consiliului
Facultății de Litere
din 26.01.2015, proces verbal nr.5

CUPRINS

I. PRELIMINARII.....	4
II. INTEGRAREA CURSULUI ÎN PROGRAMUL DE STUDII	4
III. COMPETENȚE PREALABILE	5
IV. COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL CURSULUI	6
V. FINALITĂȚILE CURSULUI	9
VI. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI.....	10
VII. PRINCIPII METODOLOGICE.....	10
VIII. CONȚINUTURILE DISCIPLINEI ȘI REPARTIZAREA ORELOR.....	12
IX. LUCRUL INDIVIDUAL.....	14
X. EVALUAREA DISCIPLINEI.....	15
XI. BIBLIOGRAFIE.....	16

I. PRELIMINARII

Importanța studiului culturii antice și a limbii latine este accentuată prin umanismul culturii al cărei suport este și prin formarea intelectuală a omului. De-a lungul veacurilor, civilizația greco-romană a constituit o sursă de inspirație pentru multe culturi și popoare. Întreaga cultură modernă – arta, arhitectura, filozofia, literatura etc. - , de pe o arie foarte întinsă, reprezintă continuarea neîntreruptă a celei antice. Precizia și înaltul grad de concizie al acestei culturi sunt virtuți care se regăsesc și în știința contemporană, vehiculată, aproape exclusiv, printr-o terminologie de origine latină și greacă. Pentru a reda corect un conținut lingvistic este de mare utilitate să cunoști temeinic vocabularul latin. Câteva considerații la acest capitol: Matematicianul francez H. Poincaré (1842-1912): „Umanitățile greco-romane nu sunt un lux arhaic, ci au o importanță esențială pentru formarea omului de știință. Nu se învață limba latină pentru a vorbi latinește, ci pentru a ne deda la o gimnastică utilă”.

Lingvistul francez Antoine Meillet (1866-1936): „Gramatica latină constituie un exercițiu extraordinar pentru subtilizarea spirituală a oamenilor”.

Profesorul polonez Kazimir Kumaniecki de la Universitatea din Varșovia: „Latina nu poate fi considerată o limbă moartă, deoarece tocmai progresul științelor ne demonstrează din ce în ce mai mult necesitatea ineluctabilă a învățării ei”.

Profesorul german Karl Büchner: „ ... atâta timp, cât Europa vrea să rămână Europa. Ea trebuie să învețe latina”.

„Cultura antică, conchidea Mihai Eminescu, are calitatea de a crește; ea este, în esență, latină. Precum gimnastica dezvoltă toate puterile musculare și dă corpului o atitudine de putere și tinerețe, tot astfel pururea tânăra și senina Antichitate dă a atitudine analogă spiritului și caracterului omenesc”.

Așadar, prin toate laturile sale, cultura antică și limba latină constituie o componentă importantă a educației cetățenești și morale, contribuind, alături de alte discipline, la formarea multilaterală a tinerelor generații.

II. INTEGRAREA CURSULUI ÎN PROGRAMUL DE STUDII

Prezentul curriculum își propune ca pe parcursul predării acestei discipline să formeze competențe, valori și atitudini care se regăsesc în următoarele aspecte ale învățării vizate de practica didactică:

- înțelegerea specificului limbii latine, a structurii și a semnificației faptelor de limbă, precum și înțelegerea specificului acestei limbi, ca expresie artistică a literaturii latine și ca purtătoare a elementelor de cultură și civilizație;
- exprimarea corectă și nuanțată în limba română, prin aprofundarea modelului limbii latine literare, prin cunoașterea originii cuvintelor, a evoluției sensurilor și a mecanismului de formare a acestora;
- îmbogățirea exprimării personale cu neologismele de origine greco-latină, fundament al terminologiei neologice actuale;

- desprinderea unor informații esențiale referitoare la istoria genurilor și speciilor literare, cu referiri la momentul originii antice a acestora și identificarea elementelor moștenirii tezaurului literar latin, cu valoare creativă în contextul literaturii universale;
- conștientizarea și asumarea valorilor spirituale, etice și estetice ale Antichității greco-romane exprimate în monumentele literaturii latine;
- identificarea elementelor moștenirii civilizației greco-romane cu valoare creativă în contextul actual european;
- exersarea și aprofundarea tehnicii traducerii, a analizei și interpretării textului latin ca instrument al muncii intelectuale.

Curriculumul de *Limbi clasice* este conceput pentru specializările Facultății de Litere, cu două ore pe săptămână în orarul comun.

Noutatea abordării constă în următoarele:

- abordarea textului literar din punct de vedere lexical, gramatical, ideatic, cu elemente de analiză stilistică;
 - domeniul lexicului își menține o pondere sporită, explicabilă prin importanța vocabularului neologic de origine greco-latină pentru limba română și limbile străine;
 - morfologia și sintaxa limbii latine se vor studia în continuare comparativ cu morfologia și sintaxa limbii române, avându-se în vedere și similitudinile cu limbile străine care prezintă interes pentru studenți;
 - obiectul de studiu *Limbi clasice* este conceput interdisciplinar, excelent liant atât pentru obiectele de studiu din aria „Limbă și comunicare” cât și pentru celelalte arii curriculare;
 - conținutul lingvistic prezintă situații lexicale și gramaticale moștenite și împrumutate în limbile moderne din limba latină, direct sau prin filieră romanică, precum și afinități lexicale și morfo-sintactice ale limbii române și ale altor limbi moderne cu limba latină;

III. COMPETENȚE PREALABILE

Cerințele față de pregătirea anterioară a studenților (cunoștințe și deprinderi).

a) Cunoștințe

- cunoașterea noțiunilor de morfologie, sintaxă ale limbii române, noțiuni elementare despre formarea cuvintelor, traducere, având ca bază limbile română, rusă, precum și limbile moderne studiate în școală: franceza, engleza, germana;
- cunoașterea celor mai elementare adagii, locuțiuni sau a termenilor juridici, maxime, expresii celebre;
- cunoașterea cursului de istorie antică, audiat în școală.

b) Deprinderi

- analiza lexico-morfo-sintactică a frazei;
- comentariul stilistic al unui text, al unei opere literare.

IV.COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL CURSULUI

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine.

2.

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Identificarea vocabularului specific limbajului literar, filozofic și retoric	<i>Vocabular</i> - elemente de lexic din domeniul filozofic și retoric: Cicero, Seneca, Petronius
1.2. Folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor literaturii, istoriei, filozofiei, elocinței prin recunoașterea etimonului latin al neologismului	- elemente de lexic din latina populară: proza latină cu caracter istoric, filozofic și retoric: Cicero, Titus Livius, Seneca, Tacitus
1.3. Analiza părților de vorbire și exersarea lor pe textul literar latin	<i>Morfosintaxă</i> - noțiuni morfologice reactualizate;
1.4. Identificarea valorii sintactice a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei și exersarea acestora	- noțiuni de sintaxă a cazurilor reactualizate - elemente de sintaxă a frazei (completare): - completele - circumstanțialele - <i>consecutio temporum</i> - gerunzialele și gerundivalele - stilul direct și stilul indirect
1.5. Identificarea unor mărci ale discursului juridic și filozofic și diferențierea între tipurile de discurs	- Cicero
1.6. Recunoașterea unor elemente lexicale și morfosintactice care produc diferențieri stilistice	- Cicero și Tacitus
1.7. Realizarea schemei metrice a unui text prin identificarea elementelor morfologice cu rol în prozodie	- desinențe cazuale nominale (nominativ și ablativ, singular, declinarea I), pronominale (genitiv, singular <i>-ius</i>), sufixe verbale (<i>-ba-</i> , <i>-isse</i>) etc.

1.8. Scandarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație	<ul style="list-style-type: none"> - reguli de metrică și prozodie - picior metric, accent, cezură, dactil, troheu, hexamtru, distih elegiac
--	--

3. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine.

Competente specifice	Continuturi
2.1. Analiza și interpretarea unor texte istorico-literare prin prisma reflecției personale asupra relațiilor și a instituțiilor politice și culturale ale Romei	<ul style="list-style-type: none"> - Cicero - Titus Livius - Tacitus
2.2. Identificarea elementelor definatorii pentru arta discursului și a compoziției în modelele latine	<ul style="list-style-type: none"> - Cicero - Titus Livius
2.3. Delimitarea între ficțiune și realitate în romanul latin	<ul style="list-style-type: none"> - Petronius, Apuleius
2.4. Identificarea unor trăsături specifice gândirii socio-politice și filozofice romane, manifestate în principalele orientări filozofice antice	<ul style="list-style-type: none"> - curente filozofice: epicureism, stoicism, scepticismul Noii Academii - reprezentanți: Cicero, Seneca, Petronius
2.5. Recunoașterea mărcilor estetice ale unor genuri și specii literare antice, abordate în evoluția lor istorică	<ul style="list-style-type: none"> - discursul (<i>oratio</i>) – Cicero - analele și istoria națională (<i>Annales, Historiae</i>) – Tacitus, Titus Livius
2.6. Recunoașterea și interpretarea semnificațiilor multiple ale mitului în poezia latină și a reverberațiilor acestuia în literatură, plastică și muzică	<ul style="list-style-type: none"> - poemul mitologic – Ovidius

<p>3.1. Identificarea trăsăturilor specifice stilurilor diferiților poeți latini</p> <p>3.2 . Identificarea etimonului latin din terminologia poetică</p> <p>3.3 . Utilizarea neologismelor din etimon latin într-o exprimare literară elevată</p>	<p style="text-align: center;"><u>Vocabular</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - analiză lexicală: arhaisme poetice, vocabular filozofic, influența vocabularului grecesc etc. pe texte din autorii antici: - Lucretius, Catullus, Vergilius, Horatius, Ovidius;
<p>3.4. Identificarea unor particularități morfologice cu funcție stilistică în textele poetice</p>	<p><i>Morfosintaxa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - singularul poetic - pluralul poetic - forme arhaice (genitiv singular - <i>ai</i>, acuzativ plural -<i>is</i>, genitiv plural -<i>um</i>)
<p>3.5. Recunoașterea specificului de topică a textului poetic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachiologia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rețetul etc.
<p>3.6. Recitarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație</p>	<ul style="list-style-type: none"> - reguli de metrică și prozodie - distih elegiac
<p>4.1. Demonstrarea valorii de model a capodoperelor poeziei latine în literatura universală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - epepeea națională (Vergilius); - satira (Horatius) - elegia (Catullus, Ovidius) - oda (Horatius); - imnul religios (poeți creștini)
<p>4.2. Identificarea influențelor de doctrină literară asupra evoluției literaturii universale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - arte poetice – Horatius; Boileau
<p>4.3. Identificarea trăsăturilor specifice ale unor universuri poetice singulare în lirica latină</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Catullus
<p>4.4. Recunoașterea unor teme și motive poetice a căror sursă o reprezintă poezia clasică latină, analiza stilistică și interpretarea acestora</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tema întemeierii cetății și destinul etern al Romei, poetul în cetate, iubirea, prietenii; - motive: <u>fortuna labilis, fugit irreparabile tempus, est modus in rebus, carpe diem!</u>

4.5. Identificarea și compararea unor elemente de mentalitate și de morală practică, specifice Romei antice, în poezia satirică latină	- satiră, meditație satirică - Horatius
4.6. Identificarea elementelor de continuitate și de specific ale prozei și poeziei creștine ca etapă distinctă în istoria literaturii latine	- prozatori creștini: Sfântul Augustin - poeți creștini: Prudentius Clemens

V. FINALITĂȚILE CURSULUI

- Conștientizarea contribuției limbii latine și a civilizației antice la constituirea fondului european comun al societății contemporane.
- Dezvoltarea gândirii autonome, reflexive și critice prin receptarea și valorificarea textelor în limba latină.
- Reflecția valorică avînd ca obiect modele comportamentale și „locuri comune” ale lumii antice.

VI. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Codul disciplinei	Credite ETCS	Anul predării	Semestrul	Repartizarea orelor				Forma	Evaluarea	Limba de predare
				Total	Prelegeri	Laboratoare	L. individual			
F020013	4	I	II	120	-	60	60	Examen	I Nomina II Verbum III Humanitas latina	Limba română

VII. PRINCIPII METODOLOGICE

Exemple de activități de învățare VOCABULAR:

- exerciții de identificare a cuvintelor latinești derivate (sufixe, prefixe, prefixe neologice: ante, anti, trans, post, ultra etc.), compuse (prin sudare, alăturare, cu elemente de compunere de origine greacă) de recunoaștere a lexicului de origine

greacă, a arhaismelor;

- exerciții de identificare, comparare, completare, selectare a sinonimelor, antonimelor, omonimelor, a cuvintelor polisemantice, a diminutivelor, a paronimelor;
- exerciții de valorificare a posibilităților de expresie a limbii latine, de identificare a unui limbaj specializat specific domeniilor culturale studiate, de utilizare a lexicului neologic în exprimarea personală.

MORFOSINTAXĂ:

- exerciții de traducere din și în limba latină.
- exerciții de analiză morfologică a părților de vorbire.
- exerciții de completare, transformare, de contragere și expandare, de analiză sintactică a părților de propoziție și a frazei.
- exerciții de sesizare a topicii latine, de organizare și reorganizare a topicii latine într-un text dat.
- exerciții de transcriere a structurii metrice, de scandare, recitare.
- exerciții de analiză și interpretare, de observare prin analogie, prin comparare, prin discriminare a unor fenomene culturale.
- exerciții de identificare a registrului stilistic specific scriiturii unor autori diferiți.
- exerciții de identificare a unor procedee de expresivitate artistică în texte poetice.
- exerciții de recunoaștere a unor motive și teme în literatura universală și în alte domenii culturale actuale.

În textele versificate se vor marca accentele.

Teme pentru portofoliu (studiu comparativ de autori din literatura universală)

Competența 2.5

- Plautus ► Molière, Lope de Vega, Shakespeare
- Phaedrus ► Esop (Esopia), La Fontaine, Gr. Alexandrescu
- Martialis ► Lessing, Goethe, Schiller, Minulescu
- Caesar ► Montaigne, D. Cantemir, D. Golescu

Competențele 1.6, 2.3 și 2.5

- Cicero ► Quintilianus, B. Delavrancea, N. Titulescu, N. Iorga

Competențele 2.1 și 2.5

- Titus Livius, Tacitus ► Herodot, Tucicide, N. Iorga

Competențele 2.3 și 2.4

- Petronius, Apuleius ► Cervantes, D. Cantemir

Competența 4.1

- Lucretius, Vergilius (poemul didactic) ► Hesiod, Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie
- Vergilius ► Dante, Milton (influențe)
- Vergilius ► Homer, Lucanus, Ariosto, Tasso, I.B. Deleanu; Alexandria

Competențele 4.1, 4.4, 4.5 și 4.6

- Horatius ► Boileau, Milton, Lessing, Gr. Alexandrescu, M. Eminescu etc.

Competențele 4.3 și 4.5

- Catullus, Ovidius ► Petrarca, Baudelaire, Goethe, M. Eminescu etc.

Competența 4.4

- Ovidius ► V. Alecsandri, B. Shaw, Goethe etc.

VIII. CONȚINUTURILE DISCIPLINEI ȘI REPARTIZAREA ORELOR

Nr. d/o	T E M A	Nr. ore
1	Elemente de fonetică latină. Carmen gentis Latinae . <i>Roma în epoca regală</i> .	2

2	Cuvinte latine moștenite și împrumutate. Corpus humanum. Familia nostra. Roma: de la Republică - la Imperiu.	2
4	Categoriile gramaticale ale numelui. Declinarea I a substantivelor. Funcțiile nominativului. De Italia. De lingua Latina. Limba latină: origine și evoluție.	2
5	Declinarea a II-a a substantivelor. Valori semantice ale acuzativului. De Graecorum et Romanorum deis. Duo amici. Nașterea zeilor. Zilele lunii la romani.	2
6	Adjectivele de declinarea I-II. Metodica traducerii unui text latin. De Roma. Romae exordium. Romulus și Remus. Roma - oraș etern.	2
7	Pronumele personale și reflexiv. Adjectivele pronominale. Athenae et Sparta. Cicero Domitio salutem. Minerva. Roma - moștenitoarea Greciei.	2
8	Diateza pasivă. Prezentul indicativ pasiv. Infinitivul prezent pasiv. Colosseum. De templis. Saturnus. Arhitectura Romei antice.	2
9	Imperfectul indicativ activ și pasiv. De Mercurio. De theatro antiquo. Mercurius. Teatrul antic.	2
10	Viitorul I indicativ activ și pasiv. De perfidia punita. Epistola. Mulier et ebrius.	2
11	Prepoziția. Derivarea verbală. Verbe compuse cu <i>esse</i> . De amicitia. De Tantalo. Ciceronis facetiae. Tantalus.	2
12	Imperativul prezent. Imperativul viitor. In schola. De magistratibus. De lupo et capra. Cursus honorum.	2
13	Declinarea a III-a a substantivelor. Ceres et Proserpina. De Sparta. Vulpes et gallus. Răpirea Persefonei. Educația spartană.	2
14	Adjectivele de declinarea a III-a. Participiul prezent activ. Valori semantice ale dativului. De Apolline. De Hannibale. Nomina Romanorum. Apollo și muzele. Numele la romani. Hannibal.	2
15	Perfectul indicativ activ. Bellum Troianum (I). Achilles et Hector. Medicus et aegrotus. Achilles.	2
16	Timpurile perfectului activ. Bellum Troianum (II). Aeneas et Dido, Iulia et Octavianus. Eneas.	2
17	Participiul perfect pasiv. Timpurile perfectului pasiv. Roma a Gallis pugnata. De Gallia. Ranae et Iuppiter.	2

18	Gradele de comparație ale adjectivelor. Exprimarea celui de-al doilea termen al comparației. Imperatores Romani. De matrimonio. De Croeso et Solone. <i>Căsătoria la romani. Solon și Crezus.</i>	2
19	Adverbul. Gradele de comparație ale adverbelor. De Prometheo. Familia Romana. Ciceronis facetiae. <i>Prometeu. Familia romană.</i>	2
20	Declinarea a IV-a a substantivelor. Valorile semantice ale ablativului. Exercitus Romanus. Domus Romana. Pro et contra. <i>Armata romană.</i>	2
21	Declinarea a V-a a substantivelor. Recapitularea declinărilor. Valorile genitivului. De pugna Marathonia. Castor et Pollux. <i>Lupta de la Maraton.</i>	2
22	Pronumele demonstrative. De Nioba. De re publica Romanorum. Nauta et agricola. <i>Nioba.</i>	2
23	Pronumele interogative, relative, nedefinite și negative. Memorable dictum. De deis Romanorum. Aenigmata. <i>Religia.</i>	2
24	Prezentul conjunctiv activ și pasiv. Imperfectul conjunctiv activ și pasiv. Gaudeamus. Orpheus et Eurydice. Apelles. <i>Orfeu. Sărbătorile romane.</i>	2
25	Perfectul conjunctiv activ și pasiv. Mai mult ca perfectul conjunctiv activ și pasiv. Conjunctivul în propozițiile independente. Andromeda. Philippus et Alexander. Alexander et Diogenes. <i>Perseu. Cultul religios în Roma antică. Alexandru cel Mare.</i>	2
26	Numeralul. Numerele cardinale și ordinale. Togae Romanorum. <i>Maxime latine.</i>	2
27	Pronumele posesiv. Scholae Romanorum. Pater Noster. <i>Maxime latine.</i>	2
28	Prepoziția. Prepoziții cu acuzativul. Prepoziții cu ablativul. Instituțiile politice romane. Senatul și adunările populare. <i>Maxime latine.</i>	2
29	Conjuncția. Conjuncții coordonatoare copulative, disjunctive, adversative, cauzale, conclusive. Calendarul roman. Dies septimanae. <i>Maxime latine.</i>	2
30	<i>Consecutio temporum.</i> Construcțiile participiale. Originea gamei muzicale. <i>Maxime latine.</i>	2

IX. LUCRUL INDIVIDUAL

I. Referate:

- a. Imnul - expresie a lirismului vibrant (Lucretius și Augustinus).
- b. Tradiție și inovație în operele lui Lucretius și Catullus.
- c. Imagistică debordantă în *De rerum natura* și „simplitate cristalină” în poezia de dragoste catulliană.
- d. Vergilius - cel mai valoros poet epico-liric, excelent „urzitor de tensiune dramatică”.
- e. Clasic și modern în poezia catulliană și vergiliană sau drumul de la simplitate la rafinament stilistic.
- f. Horatius și modelele sale: Alkaios, Pindaros, Sappho și Anacreon.
- g. Oda eroică romană - formă și etapă originale în evoluția poeziei latine.
- h. Tradiția satirică și contribuția creatoare a poetului Horatius.

II. Eseuri:

- a. Rolul poeziei în existența romană, reflectat în opera lui Horatius și Ovidius. Funcțiile conferite poeziei: soteriologică, psihagogică de gloriificare-eternizare, utilitar-benefică și ludică. (Vezi Liviu Franga, *Poetica latină clasică*, Editura „România de mâine“, București, 1997, pp. 293-296)
- b. Rolul poeziei în existența umană. Drumul de la poezia latină la cea modernă - opinii și atitudini .
- c. *Elegantia* - coordonată constantă a ciceronianismului augustinian și valențele poetice ale textelor creștine.
- d. Scriitura augustiniană - fuziune de stiluri, simplu și asianic, profan și biblic.
- e. Sfântul Augustin - personalitate monumentală a tuturor vremurilor sau drumul meandric de la om la sfânt.
- f. De la Fericitul Augustin la sfinții Bisericii ortodoxe române, luminătorii noștri spirituali.

X. EVALUAREA DISCIPLINEI

Chestionar la disciplina *Limbi clasice*.

1. Alfabetul latin. Scrierea și pronunțarea. Accentul în limba latină. Fondarea Romei.
2. Cuvinte latine moștenite și împrumutate. Roma în epoca regală.
3. Verbul: noțiuni generale. Prezentul indicativ activ. Limba latină: origine și evoluție.
4. Declinarea I a substantivelor. Funcțiile nominativului. Zilele lunii la romani.
5. Declinarea a II-a a substantivelor. Dacia antică.
6. Adjectivele de declinarea I-II. Romulus și Remus. Roma - oraș etern.
7. Pronumele personale și reflexiv. Metodica traducerii unui text latin.
8. Diateza pasivă. Prezentul indicativ pasiv. Colosseum. Saturnus.
9. Imperfectul indicativ activ și pasiv. De theatro antiquo.
10. Viitorul I indicativ activ și pasiv. De Graecorum et Romanorum deis.
11. Prepoziția. Derivarea verbală. De magistratibus.
12. Imperativul prezent. Imperativul viitor. Cursus honorum.
13. Declinarea a III-a a substantivelor. Musae antiqui.
14. Adjectivele de declinarea a III-a. Nomina Romanorum.
15. Perfectul indicativ activ. Comitia Romanorum.
16. Timpurile perfectului activ. Imperatores Romani.
17. Participiul perfect pasiv. Timpurile perfectului pasiv. Aetas Romanorum.
18. Gradele de comparație ale adjectivelor. Comitia Romanorum.
19. Adverbul. Gradele de comparație ale adverbilor. Familia Romana.
20. Declinarea a IV-a a substantivelor. Exercitus Romanus.
21. Declinarea a V-a a substantivelor. De re publica Romanorum.
22. Pronumele demonstrative. Iura civium Romanorum.
23. Pronumele interogative, relative, nedefinite și negative. Gaudeamus.
24. Prezentul conjunctiv activ și pasiv. Imperfectul conjunctiv activ și pasiv. Calendarium.
25. Perfectul conjunctiv activ și pasiv. Dies septimanae.
26. Numeralul. Numere cardinale și ordinale. Togae Romanorum.
27. Pronumele posesiv. Pater Noster.
28. Prepoziții cu acuzativul. Prepoziții cu ablativul. Instituțiile politice romane.
29. Conjunția. Scholae Romanorum.
30. Consecutio temporum. Construcțiile participiale. Gamma musicalis.

XI. BIBLIOGRAFIE

- Cemârtan C., Kucerova E., *Limba latină*, Chișinău, 2000.
- Cemârtan C., *Limba latină prin cultură și civilizație*, Chișinău, 2013.
- Ciobanu A., Misko S., Oglindă E., Cucerov E., Stamat M., Chiricenکو N., *Lingua latina*. Editura Știința, Chișinău, 1996.
- Dictionnaire des antiquités romaines et grecques*, Paris, 1997.
- Dună, M., Pârvu, Ș. *Limba latină*, Editura Humanitas, București, 2006.
- Enciclopedia civilizației grecești*, Editura Meridiane, București, 1970.
- Frișan, C., *Limba latină*, Editura Sigma, București, 2004.
- Guțu, Gh. *Dicționar latin-român*, Editura Humanitas, București, 2003.
- Horia C. Matei, *Civilizația Romei antice*, Editura Eminescu, București, 1977.
- Isopescu, C., *Limba latină*, Editura ALL Educational, București, 2004.
- Jakotă Mihai, *Drept privat roman*, București, 1992.
- Jean Claude Fredouille, *Enciclopedia civilizației și artei romane*, Editura Meridiane, București, 1977.
- Jitaru, L. *Dicționar de maxime și expresii juridice latine (latin-român-rus)*, Editura Museum, Chișinău, 2001.
- Jitaru, L. *Dicționar latin-român de maxime și expresii juridice*, Chișinău, 2010.
- Matei, V. *Dicționar de maxime, reflecții, expresii latine comentate*, Editura Scripta, București, 1998.
- Matei, V. *Dicționar român-latin*, Editura Paideia, București, 2004.
- Бабичев, Н.Т., Боровский Я.М., *Словарь латинских крылатых слов*, Издательство «Русский язык», Москва, 1988.
- Ярхо, В.Н., Лободы В.И., *Латинский язык*, Издательство «Просвещение», Москва, 1983.